

**Záznam zo zasadnutia Výboru pre deti a mládež Rady vlády Slovenskej republiky
pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Bratislava, 12. septembra 2017
13.00 hod. zasadacia miestnosť č. 117**

Prítomní členovia/ky (vrátane zúčastnených v zastúpení): podľa prezenčnej listiny (dostupná na sekretariáte výboru).

Ospravedlnení členovia/ky: Daniela Drobná (Únia miest Slovenska), Branislav Grimm (Združenie miest a obcí Slovenska), Mariana Sedliaková (Združenie samosprávnych krajov SK8), Mária Potočárová Rybáriková (Divé maky, o. z.), Viera Tomanová (Komisárska pre deti), zvukový záznam je dostupný na sekretariáte výboru.

Návrh programu:

1. Otvorenie
2. Informácia o činnosti pracovných skupín Výboru pre deti a mládež
3. Správa o priebehu a výsledkoch prerokovania Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa pred Výborom OSN pre práva dieťaťa a návrh gescie k Záverečným odporúčaniam Výboru OSN pre práva dieťaťa
4. Informácia Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch o aktualizácii Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím
5. Informácia o Návrhu zákona o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
6. Rôzne

1. Otvorenie

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Privítal prítomných na úvodnom zasadnutí Výboru pre deti a mládež (ďalej len „výbor“). V rámci pozvánky členovia výboru dostali aj návrh programu zasadnutia výboru. Požiadal tajomníčku výboru, aby informovala o uznášaniaschopnosti výboru.

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

Tajomníčka výboru na výzvu predsedajúceho potvrdila uznášaniaschopnosť výboru (pozn. zapisovateľky: prítomných bolo podľa prezenčnej listiny 30 členov a členiek z celkového počtu 38 členov a členiek).

Návrhy na zmenu programu predložené neboli, výbor program rokovania jednomyseľne schválil.

2. Informácia o činnosti pracovných skupín Výboru pre deti a mládež

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

Informovala o plánovanom harmonograme sfunkčnenia *pracovnej skupiny pre identifikáciu mechanizmu sledovania a alokácie zdrojov vynaložených z verejného rozpočtu na ochranu detí a rodín*, ktoré očakáva až v období novembra, vzhľadom na personálne obsadenie skupiny, ktoré by mali tvoriť zamestnanci rezortov zodpovední za tvorbu a sledovanie príslušných rozpočtových kapitol. V období tvorby štátneho rozpočtu by bolo nereálne očakávať ich efektívne zapojenie sa do práce pracovnej skupiny, vzhľadom na ich pracovnú vyťaženosť.

Peter Guráň, Helsinský výbor pre ľudské práva na Slovensku

Informoval o zámeroch sfunkčnenia *pracovnej skupiny pre prípravu Národného akčného plánu pre deti*, ktorý vníma ako jeden z pomerne úspešných projektov v komparácii s inými obdobnými akčnými plánmi – jednak pokiaľ ide o zapojenie inštitúcií, ale aj pokiaľ ide o rozvinutie užšej spolupráce medzi zapojenými aktérmi. Ako východisko označil dobré skúsenosti nadobudnuté pri tvorbe a implementácii aktuálne platného Národného akčného plánu pre deti, z formálneho hľadiska tiež odporúčania Výboru OSN pre práva dieťaťa adresované Slovenskej republike. Nakoľko diskusia ohľadne prevzatia gescie nad jednotlivými odporúčaniami výboru OSN už prebehla, navrhuje, aby rovnaké inštitúcie boli zapojené aj do prípravy nového Národného akčného plánu pre deti - okrem Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násillia na deťoch, ako koordinátora implementácie Dohovoru OSN pre práva dieťaťa na Slovensku, tiež sekretariát Výboru pre deti a mládež, z rezortov navrhuje zapojiť tých, ktorých sa týka implementácia odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa.

Do pozície konzultanta navrhuje zapojiť aj úrad verejnej ochrankyne práv a komisárky pre deti, rovnako tak zástupcu Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti a tiež Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu.

Mandát pracovnej skupiny by zahŕňal v úvodnej fáze (cca do obdobia januára) najmä zber údajov za účelom stanovenia priorít, následne by boli tieto rozpracované do podoby konkrétnych opatrení akčného plánu.

Zuzana Kusá, Sociologický ústav SAV

Navrhla rozšíriť návrh vedúceho pracovnej skupiny a prizvať k spolupráci aj zástupcu Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity – svoj návrh odôvodnila početnosťou odporúčaní Výboru OSN, ktoré sa priamo dotýkajú tejto skupiny detí.

Peter Guráň, Helsinský výbor pre ľudské práva na Slovensku

Súhlasil s predloženým návrhom, ktorý považuje za relevantný.

Jozef Mikloško, Spoločnosť priateľov detí z detských domovov – Úsmev ako dar

Požiadala o vysvetlenie procesného postupu pri tvorbe pracovnej skupiny kde by rád videl početnejšie zastúpenie mimovládnych neziskových organizácií (pozn. zapisovateľky: z návrhu vedúceho pracovnej skupiny premietaného na plátno vyplývalo zapojenie Koalície pre deti a Ligy ochrany detí ako dvoch subjektov združujúcich široký okruh MVO).

Peter Guráň, Helsinský výbor pre ľudské práva na Slovensku
Reagoval na podnet zapojiť viac mimovládnych neziskových organizácií rezervovane s odôvodnením, že aktuálny návrh považuje v tejto fáze za dostatočný nakoľko v úvodnej fáze ide len o zber údajov – zastúpenie cez Koalíciu pre deti a Ligu ochrany detí, ktoré reprezentujú široké názorové spektrum, považuje za dostatočné.

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

Po doplňujúcich otázkach z pléna (A. Schulcz) pripomenula, že mandát tejto pracovnej skupiny sa týka len prípravnej fázy, ktorá zahŕňa zber a analýzu dát, to znamená len určité východiská, konkrétne opatrenia sa ešte neformulujú. V ďalšej fáze, kde sa budú formulovať konkrétne opatrenia, je možné nadizajnovať model pracovnej skupiny tak, aby boli do navrhovania konkrétnych opatrení prizvané aj konkrétne organizácie. Široké zastúpenie subjektov v úvodnej fáze je podmienené tým, že každý subjekt zodpovedá za hĺbkový zber údajov a ich analýzu v rámci daného subjektu (postup rešpektuje metodiku).

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Zhrnul diskusiu do návrhu uznesenia, ktorým výbor odporúča predsedovi výboru vymenovať pracovnú skupinu poverenú vypracovaním návrhu Národného akčného plánu pre deti v tom zložení, ktorý predniesol p. Guráň a p. Kusá.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Ku pripomienke p. Kusej, aby bol do pracovnej skupiny zaradený aj Štatistický úrad SR /pozn., ktorú uviedla – Štatistický úrad SR robí štatistiku životných podmienok, ktorá zahŕňa štatistiku príjmov a výdavkov domácností (Rodinné účty), štatistiku príjmov a životných podmienok domácností (EU SILC) a štatistiku spotreby potravín, ktoré nezbiera žiaden rezort; môže robiť špeciálne analýzy zamerané na deti/ predsedajúci navrhol, aby bol oslovený až v prípade potreby vyžiadania štatistických údajov.

Záver: Výbor prerokoval a schválil s pripomienkami návrh na vymenovanie členov a členiek pracovnej skupiny poverenej vypracovaním návrhu Národného akčného plánu pre deti, ktorý bude nadväzovať na Národný akčný plán pre deti na roky 2013 – 2017

Ref: uznesenie Výboru pre deti a mládež č. 55

3. Správa o priebehu a výsledkoch prerokovania Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa pred Výborom OSN pre práva dieťaťa a návrh gescie k Záverečným odporúčaniam Výboru OSN pre práva dieťaťa.

Karol Molin, NKS pre riešenie problematiky násilia na deťoch

Informoval, že uvedený materiál bol členom a členkám výboru predložený v zmysle štatútu výboru tak, aby sa s ním mohli vopred oboznámiť. V dňoch 24. a 25. mája 2016 sa v Ženeve uskutočnila obhajoba Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „dohovoru“) pred Výborom OSN pre práva dieťaťa (ďalej len odporúčania“) Výboru OSN pre práva dieťaťa.

Zdôraznil, že Výbor OSN ocenil progres, ktorý Slovenská republika dosiahla v oblasti implementácie dohovoru. Jednou z vecí, ktoré si Výbor OSN mimoriadne cení, bola ratifikácia opčného protokolu o procedúre oznámení, ktorý je novým opčným protokolom, pričom Slovenská republika bola jedna z „ťahúňov“ ratifikácie a prípravy opčného protokolu.

Výbor OSN zároveň adresoval Slovenskej republike aj isté výčitky v rámci plodnej diskusie, kde odzneli vecne odborné argumenty, tak zo strany Výboru OSN, ako aj zo strany Slovenskej republiky; pričom je prirodzené, že nie vždy sa zástupcovia členského štátu a aj predstavitelia Výboru OSN vo všetkých aspektoch zhodnú; východiskom sú aj odporúčania Výboru OSN, ktoré adresovali Slovenskej republike. Poukázal na váhu, ktorý výbor prikladá rôznym alternatívnym správam mimovládnych neziskových organizácií, nakoľko personálne kapacity výboru neumožňujú zabezpečiť napr. miestne zisťovanie. Apeloval preto na to, aby niektoré argumenty ešte v rámci odbornej diskusie oboch spomenutých strán boli podrobené kritickej analýze a to ešte pred tým, než sú alternatívne stanoviská tlmočené výboru. Pokiaľ ide o samotné odporúčania, výbor zachytil pomerne široké spektrum oblastí ako je vzdelávanie, zdravotná starostlivosť, ale aj participácia detí, najlepší záujem dieťaťa, zohľadnenie názoru dieťaťa a iné. Veľká časť sa venuje aj problematike násilia alebo iným formám sociálno-patologických javov, ktoré ohrozujú deti. Záverečné zistenia a odporúčania Výboru OSN adresované Slovenskej republike by mali byť implementované (spôsob implementácie ponecháva výbor na zmluvnom štápe), pričom v zmysle predmetných odporúčaní by Slovenská republika mala predložiť šiestu periodickú správu o plnení Dohovoru a právach dieťaťa do 30. júna 2020.

Cieľom predkladaného materiálu je oboznámiť vládu Slovenskej republiky s priebehom prerokovania správy a záverečnými zisteniami a odporúčaniami Výboru OSN a navrhnutie určenia vecných gestorov, spolugestorov a spolupracujúcich subjektov k jednotlivým odporúčaniam a tiež navrhnutie určenia vecnej gescie predmetom medzirezortných rokovaní. Materiál v zásade rozlišuje tri kategórie gescie; každé jedno odporúčanie má stanoveného gestora, spolugestorov, ako aj spolupracujúce subjekty, ktorých schvaľuje vláda SR. Pri prierezových odporúčaníach, ktoré sa týkajú napríklad najlepšieho záujmu dieťaťa, participácie detí a pod.; v podstate tu neexistuje priamy gestor, tu sa hovorí o viacerých gestoroch, nakoľko každý jeden subjekt, ktorý je alebo nie je zaviazaný, ale je mu pridelená gescia, tak môže implementovať v rovine svojej vecnej pôsobnosti konkrétne odporúčania. Pokiaľ ide o spolugestorov a o odporúčanie, ktoré je priamo adresne zamerané na konkrétnu problematiku, ktorá spadá napríklad pod gesciu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ako je napríklad problematika násilia na deťoch, tak v takomto prípade je rezort priamym gestorom a ostatné rezorty, ktoré by nejakým spôsobom mali na tomto spolupracovať sú určené ako spolugestori. Samotnými spolupracujúcimi subjektmi, ktoré vláda SR nemôže priamo zaviazať; tými sú mimovládne organizácie, alebo subjekty, ktoré majú v zmysle zákona zabezpečenú nezávislosť; ako napr. komisár pre deti, verejný ochranca práv alebo Generálna prokuratúra SR.

Čo sa týka určenia vecnej gescie v zmysle uznesenia vlády SR, je potrebné zdôrazniť, že určenie gescie neznamena automaticky implementáciu predmetného odporúčania, resp. skutočnosť či odporúčanie príslušný gestor a spolugestori implementujú; implementácia sa očakáva iba v rovine vecnej pôsobnosti príslušného subjektu, a to v akej miere a akou formou bude implementované, je na rozhodnutí určeného subjektu. Považuje to za dôležité uviesť, pretože vláda SR berie správou na vedomie odporúčania výboru OSN a zároveň prerozdeľuje gesciu. Čiže necháva na expertnej báze, aby jednotlivé identifikované subjekty, ktoré sú zodpovedné za problematiku, ktorých sa týkajú odporúčania, na základe vecnej expertízy posúdili všetky súvislosti a zároveň potrebu implementácie, prípadne zvažili do akej miery bude dané odporúčanie implementované.

Informoval, že je pripravený na doplňujúce otázky, na ktoré bude operatívne reagovať a zároveň si dovoľil požiadať výbor, aby vzal predmetný materiál na vedomie a zároveň odporučil Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť vyjadriť súhlasné stanovisko pred jeho predložením na rokovanie vlády SR.

Peter Guráň, Helsinský výbor pre ľudské práva na Slovensku

Pre informáciu doplnil p. Molina, že 8 rokov pracoval vo Výbore OSN a rád by uviedol pár poznámok, aby sa zabránilo vopred istým dezinterpretáciám v tom, čo Výbor OSN vo svojich odporúčaní určil pre Slovenskú republiku. Odporúčania pre Slovensko sú štandardnými odporúčaniami, ktoré dostáva každá členská krajina, ktorá ratifikovala Dohovor OSN o právach dieťaťa; nie je tam nič nad rámec, čo by mala iná krajina; čo môže z jeho strany, ako uviedol, garantovať. Sú to odporúčania, pri ktorých nejde o právne záväzný dokument, nie je to dokument, ktorý je rozsudkom Európskeho súdu pre ľudské práva, ale je to odporúčanie, ktoré je mienené na diskusiu v danej krajine. Uviedol, že osobne bol reportérom veľkého množstva krajín a vždy sa v tomto duchu považovali odporúčania ako dobrá rada pre danú krajinu, ako zlepšiť systém ochrany práv detí. Čiže nejedná sa o rozsudok; ide o výzvu pozitívne mienenú do budúcnosti. Upozornil na to, že celá procedúra Výboru OSN je veľmi prísne nastavená na to, aby člen výboru, ktorý je z posudzovanej členskej krajiny, bol z celej procedúry vylúčený. Ktorákoľvek organizácia má možnosť do Ženevy poslať podnet a Výbor OSN všetky tieto podnety posudzuje úplne nezávisle; čiže nie je možné, že by bola niektorá organizácia vylúčená z tohto procesu. Výbor OSN rozhoduje na základe informácií, ktoré dostane zo všetkých sfér. Nielen slovenské, ale aj európske mimovládne organizácie dávajú informácie Výboru OSN; čiže v tomto duchu je potrebné brať celý tento materiál, ako záverečné odporúčania Výboru OSN pre práva dieťaťa, ktoré sa majú implementovať.

Peter Lenčo, Nadácia pre deti Slovenska

Uviedol, že k predmetnému dokumentu ako takému nemá pripomienku, ale skôr sa zamýšľa nad tým, keďže od povahy aj zo svojich skúseností je dosť skeptický človek, či sa bude dať jednotlivé odporúčania reflektovať, implementovať; a aké sú možnosti Výboru pre deti a mládež ako keby viac posunúť jeho implementáciu a nezostať len na úrovni jednotlivých gestorov, ktorí sú navrhnutí; prípadne, či je možnosť vyžiadať si od jednotlivých gestorov plán napĺňania jednotlivých odporúčaní, alebo aspoň možnosť reportovania na Výbore pre deti a mládež raz za pol roka, prípadne raz za rok; ako sa daná problematika posúva ďalej.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Uviedol, že možností existuje viacero a napokon je tu aj možnosť preniesť odporúčania, ktoré Výbor pre deti a mládež bude považovať za dôležité a mali by byť implementované v Slovenskej republike napríklad do Národného akčného plánu pre deti. Tu bude excelentná možnosť preniesť tieto záležitosti do realizovateľnej fázy, ku ktorej bude ale potrebné pristupovať vždy maximálne racionálne a efektívne.

Taktiež uviedol, že je tu možnosť vyžiadať si informácie od príslušných štátnych orgánov; môžu byť vyzvané aj mimovládne organizácie, aby informovali, či boli zaradení medzi gestorov. A ako už uviedol, najzáväznejšie sú odporúčania v podobe záväzných úloh prenesených do Národného akčného plánu pre deti.

Jozef Mikloško, Spoločnosť priateľov detí z detských domovov – Úsmev ako dar

Zdôraznil, že veľmi oceňuje prácu p. Molina a jeho odboru, pretože posunuli celú spomenutú problematiku výrazne dopredu a je tu aj garancia, že sa budú veci posúvať ďalej. Navrhol, či by bolo možné, keby p. riaditeľ dal raz za nejaké obdobie správu o implementácii, čo by považoval za postačujúce, ako na výbor prizývať jednotlivých ľudí; pretože je viditeľné, že sa urobili veľké kroky v tomto smere.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Pripomienku p. Mikloška považuje za príklad racionálneho efektívneho prístupu. Členovia výboru môžu tiež avizovať žiadosť o informáciu o implementácii jednotlivých odporúčaní, aj nad rámec navrhovaného programu výboru; prípadne nemusí ísť o pravidelnú informáciu na zasadnutí výboru o implementácii jednotlivých odporúčaní; môže sa požiadať o informáciu napr. o pol roka od zasadnutia výboru, keď sa ďalšie zasadnutie výboru bude plánovať. Treba tiež rátať s tým, že v niektorých prípadoch sa jednotliví gestori nemusia stotožniť s odporúčaniami a nebudú ich chcieť napr. implementovať.

Záver: Výbor zobral na vedomie Správu o priebehu a výsledkoch prerokovania Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa pred Výborom OSN pre práva dieťaťa a návrh gescie k Záverečným odporúčaniam Výboru OSN pre práva dieťaťa (ďalej len „materiál“) a odporučil Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť vyjadriť súhlasné stanovisko s materiálom pred jeho predložením na rokovanie vlády SR

Ref.: uznesenie Výboru pre deti a mládež č. 56

4. Informácia Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch o aktualizácii Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím

Karol Molin, NKS pre riešenie problematiky násilia na deťoch

Uviedol informáciu o napĺňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím („ďalej len „národnej stratégie“) a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch a o návrhu aktualizácie o Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím. Informoval, že materiál bude predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky; predpokladá, že v októbri 2017 po zasadnutí Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ktoré je plánované na 28. septembra 2017. Dňa 21. augusta 2017 bolo ukončené medzirezortné pripomienkové konanie k uvedenému materiálu; s potešením skonštatoval, že prešlo takmer bez zásadných pripomienok. V rámci neho boli predložené len drobné formulačné pripomienky, ktoré boli v rámci rozporového konania odstránené; pripomienky sa netýkali jednotlivých strategických cieľov a úloh a pod.; týmto chcel na výbore vyjadriť poďakovanie aj kolegom z rezortov, ako aj ďalším subjektom, či už z mimovládnych organizácií a ďalších subjektov, ktoré sa nejakým spôsobom podieľali na príprave, na formulácii a aktualizácii národnej stratégie.

K pojmu „aktualizácia“ si dovoľil vysvetliť, prečo bola použitá táto formulácia; národná stratégia, ktorá bola prijatá v roku 2014 a od roku 2014 implementovaná, bola zameraná predovšetkým procesne, aby bol zanalyzovaný stav, pripravili sa procesné nástroje, komunikačné rámce; zamerali sa tiež na zvyšovanie povedomia o tejto problematike a na zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov a pod. Vyjadril, že sa domnieva, že v súčasnej dobe je

už čas posunúť ochranu detí pred násilím do ďalšej roviny na základe toho, čo sa v uplynulom období podarilo viac-menej úspešne zrealizovať. Je naozaj žiaduce, aby sa v ďalšom období zamerali viac na citel'né, hmatateľnejšie ciele a výsledky.

K aktualizácii národnej stratégie z formálneho hľadiska uviedol, že aktualizácia je zapracovaná v pôvodnom dokumente - subjekty, ktoré sa nejakým spôsobom podieľali na aktualizácii sa zhodli, že chcú zachovať znenie alebo duch pôvodnej stratégie a doňho vsadiť aktualizáciu. Čiže v samotnom materiáli je uvedené, že aktualizácia počína až časťou 4, ktorá je pomenovaná „*Hodnotenie obdobia implementácie národnej stratégie*“ a venuje sa medzinárodným súvislostiam, odporúčaniam Výboru OSN, resp. veľmi významnému míľniku v ochrane detí pred násilím, a to je *ratifikácia Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním, (tzv. Lanzarotský dohovor)*.

Taktiež sa národná stratégia venuje aj novej *Stratégii Rady Európy o právach dieťaťa*, ktorú v materiáli spomína. Dôraz je v nej kladený na situáciu v Slovenskej republike. Je tu stručne zhrnuté obdobie implementácie, čo sa dosiahlo v tejto oblasti, predovšetkým v oblasti koordinácie zvyšovania povedomia o problematike násilia, ako aj v oblasti vzdelávania zamestnancov a pod. Je tu v skratke zaznamenané, čo sa v období implementácie udialo, a podrobnejšie informácie sú uvedené v jednotlivých správach, ktoré sú predkladané na rokovanie vlády SR.

Súčasťou materiálu je aj *Správa o implementácii* za predchádzajúci rok 2016. Príprava pôvodnej stratégie vychádzala vo veľkej miere aj z výskumu, ktorý realizoval Inštitút pre výskum práce a rodiny v spolupráci s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie o prevalencii násilia na deťoch v Slovenskej republike. Aktualizácia národnej stratégie vychádza z ďalšieho výskumu, ktorý realizovali menované subjekty; Inštitút pre výskum práce a rodiny a Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. Celkovo tento výskum poskytuje zaujímavý pohľad na túto problematiku. V aktualizácii sú zaznamenané len čiastkové výsledky, ale Inštitút pre výskum práce a rodiny pripraví aj komplexný prehľad o tomto výskume. Do výskumu sa celkovo zapojilo 2 856 žiakov zo 175 škôl. Inštitút pre výskum práce a rodiny skonštatoval, že vzhľadom na kvalitu a objem vzorky možno vo vzťahu k celkovej populácii detí, žiakov 8. a 9. ročníka hovoriť o 95 % spoľahlivosti získaných údajov. Celkovo sa metodika vyhodnocovania výskumu zmenila tak, aby reflektovala niektoré skutočnosti presnejšie. Výskum sa opäť zamerl na najzávažnejšie formy násilia vo vzťahu k deťom a skonštatoval, že v rámci tohto výskumu alebo v rámci skúmanej vzorky vo vzťahu ku kladeným otázkam, 10,6 % detí zo skúmanej vzorky uviedlo, že minimálne raz za život zažilo niektorú zo situácií zanedbávania, ktoré boli predmetom skúmania a celkovo 33,3 % detí zo skúmanej vzorky uviedlo, že minimálne raz za život niektorá z uvedených situácií, ktorá bola predmetom skúmania, súvisela s psychickým násilím. Čo sa týka problematiky fyzického násilia, tu vo vzťahu k fyzickému násiliu, ktoré má závažnú intenzitu vo vzťahu k vážnym následkom na dieťaťi, či už psychických, alebo zdravotných; tak tu celkovo 9 % detí zo skúmanej vzorky uviedlo, že sa stretlo so situáciami, kedy čelili fyzickému násiliu s nejakým vážnym následkom. Čo sa týka sexuálneho zneužívania, tam sa zamerl na to, aby skúmané otázky reflektovali či už klasifikácie v rámci spomínaného „*Lanzarotského dohovoru*“, čiže *Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním*, alebo boli v intenciách kriminálneho konania definovaného v *zákone č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona*. Celkovo 3,3 % dotazovaných detí uviedlo, že bolo nejakým spôsobom vystavené konfrontácii so situáciou, kedy došlo k pokusu alebo už priamo k ukončenému konaniu, ktoré malo znaky závažného sexuálneho násilia. Išlo síce o 3,3 % detí, ale keď sa vezme do úvahy 30-členná trieda, tak

v rámci nej to predstavuje jedno dieťa, ktoré bolo takémuto konaniu vystavené, čo si dovoľuje tvrdiť, že ide o negatívne zistenie.

Zaujímavý je aj výsledok, ktorým sa zistilo, že iba 277 detí, z celkovej vzorky uviedlo, že sa zdôverili nejakej osobe o niektorom zo závažných foriem násilia, ktoré spomenul; či už závažné fyzické násilie, psychické násilie, závažné formy zanedbávania, alebo sexuálne zneužívanie. Vo výskume je to veľmi podrobne špecifikované na koho sa obrátili, v akom percentuálnom zložení a z percentuálneho hľadiska v koľkých prípadoch dostali nejakú relevantnú podporu. Tu je vidieť, že aj subjekty, ktoré by mali zabezpečovať postačujúci „support, resp. pomoc“ pre deti v tejto oblasti, nie vždy úplne reflektovali na volanie o pomoc. Zdôraznil, že pri každom výskume je potrebné výsledky opatrne interpretovať vo všetkých súvislostiach a vnímať celý kontext aj výskumu, aj skúmanej vzorky.

Za najdôležitejšiu považuje štvrtú časť národnej stratégie „*úlohy a aktualizácie*“, ktorá je ako keby návodom na ďalšiu prácu, ktorá sa týka konkrétnych strategických cieľov a úloh. Ide o úlohy, ktoré sú navrhované tak, aby ich vláda SR schválila v rámci aktualizácie.

V rámci *prvého strategického cieľa* je kľúčovým ďalej prehĺbovať koordináciu, spoluprácu subjektov na národnej, ako aj miestnej úrovni. Oproti pôvodnej stratégii pristúpili k takej zmene, aby mohli transparentnejšie, adresnejšie vyhodnocovať plnenie strategických cieľov, resp. úloh; a pri každej úlohe sú definované ukazovatele, ktoré by mali predstavovať základný nástroj sledovania a vyhodnocovania implementácie; čiže aj tie merateľné ukazovatele ako keby napovedajú, akým spôsobom by tie konkrétne úlohy mali byť implementované. Pokiaľ ide o *druhý strategický cieľ*, tam sa viac zamerali na to, aby utvárali podmienky na zapájanie sa do realizácie komparatívnych výskumov a prieskumov realizovaných v medzinárodných intenciách; v rámci medzinárodných inštitúcií takým spôsobom, aby komparovali dáta, nakoľko výzvy, ktorým čelíme aj v našom európskom priestore, ale aj mimo neho sú veľmi totožné. Napríklad ak sa spomenie problematika „online priestoru“, „ohrozenia v online priestore“, tu ide o niečo, čo je mimoriadne dôležité, aby sa tomu venovala aktuálna pozornosť. V *treťom strategickom ciele* pristúpili k najrozsiahlejšej aktualizácii, nakoľko zahrňuje mimoriadne dôležitý cieľ predchádzanie inštitucionálnemu a systémovému porušovaniu práv dieťaťa; šlo by o posilňovanie nielen legislatívneho prostredia, ale v podstate všetkých nástrojov na to, aby sa násilie na deťoch eliminovalo.

Ďalej informoval, že v rámci aktualizácie sa venovali príprave a koordinovaniu programov univerzálnej, selektívnej prevencie násilia na deťoch na miestnej úrovni. Čiže celkovo sa viacej zameriavali na prevenciu. Taktiež sa chcú viacej zameriavať aj na identifikáciu; na prácu s páchatelmi násilia, pretože v tejto oblasti absentujú systémové opatrenia a je potrebné, aby sa začali zavádzať, pretože práca s páchatelmi nemôže byť opomínaná.

Majú veľkú ambíciu pracovať s deťmi v „online priestore“, pretože, ako už spomenul, aktuálne výzvy, ktorým čelia, sú naozaj závažné. Majú ambíciu zriadiť národnú linku, ktorá bude predovšetkým fungovať v „online priestore“ a bude deťom poskytovať potrebný „support, resp. pomoc“, ďalej sa bude pripravovať aj samotná Koncepcia ochrany a podpory detí v „online prostredí“, reflektujúca aj aktuálne trendy v Európe. Čo sa týka poskytovania služieb deťom v zariadeniach; tu majú ambíciu vykonať nejaké legislatívne zmeny, ktoré sa aj momentálne dejú.

V zmysle výsledkov výskumu je cieľom presadzovať, podporovať a zviditeľňovať pozitívne rodičovstvo, pretože je dôležité, aby sa eliminovalo patologické, násilné rodinné prostredie. Je

potrebné posilňovať rodičovské zručnosti, prácu s rodinou, dávať väčší priestor a dôraz práve na rodinu, ktorá tvorí základnú bunku spoločnosti. Taktiež je potrebné prehodnotenie ďalších legislatívnych zmien, napríklad aj vo vzťahu k „Lanzarotskému dohovoru“.

V rámci štvrtého strategického cieľa chcú ďalej pracovať predovšetkým so zvyšovaním kvalifikácie zamestnancov. Veľmi sa im osvedčilo v rámci predchádzajúceho obdobia implementácie tzv. multidisciplinárne vzdelávanie, kde prišli k tomu, že v tejto problematike sa spoločne vzdelávajú v rámci územných obvodov resp. jednotlivých okresov zástupcovia jednotlivých subjektov. Preto chcú dávať aj väčší dôraz v rámci jednotlivých subjektov a rezortov na vzdelávanie v problematike sexuálneho zneužívania a sekundárnej viktimizácie. Taktiež chcú podporovať aj kampane, v čom, ako informoval, boli v minulosti úspešní.

Vzhľadom k výsledkom výskumu je veľmi potrebné pracovať s deťmi, pretože pokiaľ sa deti neobracajú a nehľadajú pomoc, tak sa nedokáže v mnohých prípadoch ani identifikovať, že sú obeťami, čiže je dôležité, aby vedeli, že sú tu systémy inštitúcií, ktoré sa o nich vedia postarať, aby im boli vytvorené komunikačné nástroje, ktorým dôverujú, tak ako to môže byť v prípade spomenutej národnej linky.

V neposlednom rade návrh aktualizácie národnej stratégie je záväzkom pre všetkých, aby sa zvýšila dôvera detí v štát; zvýšila ich dôvera v subjekty, ktoré im môžu pomôcť, a tým by sa prispelo k znižovaniu miery násillia na deťoch.

Mariana Kováčová, Centrum Slniečko, n.o.

Zdôraznila, že si veľmi váži prácu Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násillia na deťoch, pretože keď porovná situáciu pred pár rokmi s terajšou situáciou, tak je neporovnateľná. Posunulo sa veľa vecí dopredu, čakajú ich výzvy, ktoré sú veľmi dobre spracované v národnej stratégii a je potešená, že v národnej stratégii sú určité ukazovatele, pri ktorých bude viditeľné, či sa splnili alebo nespĺnili; čo ich splneniu bránilo, pretože často sa stretáva, že spracované stratégie sú len všeobecného charakteru; ako keby vypúšťajúce určité ciele, ktoré reálne nie sú zrealizovateľné.

Opätovne zdôraznila, že by chcela veľmi poďakovať za ľudský a koordinačný prístup a za to, že mimovládne organizácie sa mohli aktívne zapájať v rámci rôznych aktivít, vzdelávaní pri národnej stratégii. Prinieslo to mnoho pozitívnych vecí a má aj informácie z terénu, že ľudia sa už stretávajú aj bez toho, že by museli mať vopred dohodnuté koordinačné stretnutia; vedia sa medzi sebou informovať a pokiaľ majú vážny prípad, tak sa ho neostýchajú spoločne riešiť a ich vzájomná komunikácia je omnoho na lepšej úrovni.

Privítala by, keby sa všetci členovia výboru oboznámili s výskumom v národnej stratégii a s tým, čo z neho vyplynulo, pretože si myslí, že na jeho základe je veľmi vhodné pracovať s rôznymi cieľovými skupinami. Niektoré jeho výsledky boli spracované na vysokej úrovni, ako aj argumentujúce to, že spomenutá téma je dôležitá, vážna a treba na nej pracovať a členovia výboru sú práve tí, ktorí na to túto tému môžu nejakým spôsobom naliehať.

Juraj Mišura, Slovenský výbor pre UNICEF

Opýtal sa, či v národnej stratégii je aj bod, resp. spracovaná problematika na tému propagácie Národnej linky, a či v nej v rámci toho nemôže byť zapojená aj Linka detskej istoty ako funkčný projekt; resp. či tu bola niekedy dohodnutá možná spolupráca.

Karol Molin, NKS pre riešenie problematiky násilia na deťoch

Informoval, že čo sa týka propagácie nástrojov pomoci, tak v podstate už teraz cieľia kampane na to, aby sa zviditeľnili jednotlivé nástroje pomoci, medzi ktoré patrí aj Linka detskej istoty; ako príklad uviedol aj mimovládnu organizáciu IPčko, ktorá toho času poskytuje online poradenstvo a ich záujmom je, aby sa aj deti obracali na tieto nástroje pomoci. Národná linka by mala byť zriadená v rámci Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, pričom bude postavená na takej báze, že bude veľmi aktívne prepojená napr. na opatrenia sociálnoprávnej ochrany, nakoľko opatrenia sociálnoprávnej ochrany zabezpečuje priamo úrad; čiže Národná linka nebude len o nejakom dištančnom poradenstve, ale bude sa snažiť s deťmi viacej pracovať, vytvárať im priestor na to, aby sa sami obracali na príslušné orgány sociálnoprávnej ochrany a aby bola zabezpečená možnosť bližšie sa dostať k deťom. Pretože ak sa dieťaťu napr. povie, že sa má obrátiť na orgán sociálnoprávnej ochrany, tak jednak nevie kam má ísť a jeho všeobecná dôvera v inštitúcie, čo potvrdzuje aj výskum nie je na dobrej úrovni. Z tohto dôvodu bude cieľom kampane propagácia Národnej linky a aj v rámci aktuálnych prebiehajúcich kampaní budú naďalej propagovať všetky formy pomoci vrátane nástrojov, ktoré sú aktuálne dostupné, resp. aj vrátane liniek pomoci, ktoré fungujú v rámci mimovládnych organizácií.

Juraj Mišura, Slovenský výbor pre UNICEF

Odporučil, aby sa Národná linka a Linka detskej istoty, ktorá funguje už 20 rokov a má svoje funkčné a existenčné problémy navzájom nejakým spôsobom prepojili. Deti už Linku detskej istoty poznajú, tak preto by vzájomná spolupráca, ako aj užšia spolupráca štátu v tomto projekte nebola na škodu.

Karol Molin, NKS pre riešenie problematiky násilia na deťoch

Informoval, že intenzívne komunikujú aj so zástupcami subjektov Linky detskej istoty a predpokladá, že bude ešte priestor na to, aby sa hľadali nástroje na spoluprácu.

Peter Guráň, Helsinský výbor pre ľudské práva na Slovensku

Opýtal sa, či nie je v národnej stratégii priestor pre podporu dost' citlivej otázky ratifikácie Istanbulskeho dohovoru, pretože Istanbulský dohovor, ako všetci vedia, nie je len o domácom násilí na ženách, ale aj o násilí na deťoch a na starších ľuďoch; a práve tu sa otvára priestor pre zdôraznenie širšieho chápania tohto problému, pretože často krát je veľmi utilitárne Istanbulský dohovor kritizovaný a chápaný, a podotkol, že keď sa hovorí o násilí na deťoch, že tu sa otvára prinajmenšom priestor na riešenie tohto problému.

Karol Molin, NKS pre riešenie problematiky násilia na deťoch

Reagoval na otázku p. Guráňa, že pokiaľ sa hovorí o nejakých medzinárodných nástrojoch, ktoré vytvárajú prostredia, resp. portfólio nástrojov pre ochranu konkrétnych cieľových skupín, tak by sa samozrejme dalo hovoriť o viacerých medzinárodných dohovoroch, či už na úrovni OSN, Rady Európy, Európskej únie a pod.; a keby mali v národnej stratégii poňať všetky medzinárodné nástroje, tak by ich bolo pomerne veľa.

Za nosný medzinárodný dokument považuje *Dohovor o právach dieťaťa a Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním*. Zastáva názor, že priestor pre formuláciu tém súvisiacich a nadväzujúcich na potencionálnu ratifikáciu Istanbulskeho dohovoru je skôr pre oblasť koncepčných politík, ktoré viac nadväzujú na oblasť rodovej rovnosti a ochranu žien, ktoré v rámci Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR sú riešené cez národné akčné plány súvisiace s touto problematikou, a preto tu

skôr vidí priestor na diskusiu, či takýto medzinárodný nástroj je lepšie možno uchopiť v rámci týchto dokumentov, ako v rámci národnej stratégie, ktorá sa primárne venuje deťom.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Poďakoval p. Molinovi za reakcie na pripomienky, a keďže tento materiál nemali členovia výboru predložený písomne vzhľadom na to, že medzirezortné pripomienkové konanie sa ukončilo 31. augusta 2017 a následne Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR absolvovalo rozporové konania, v rámci ktorých boli uplatnené aj niektoré zásadné pripomienky; tak ako už v úvode informoval aj p. Molin; nebude sa v tomto bode programu navrhovať uznesenie. Skonštatoval, že keďže členovia výboru dostali informáciu priamo na zasadnutí výboru, tak vezmú materiál na vedomie.

Ďalší postup bude taký, že materiálom sa bude zaoberať Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a následne vláda SR, keďže ide o vládny dokument.

Záver: Výbor zobral na vedomie informáciu Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch k aktualizácii Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím

5. Informácia o Návrhu zákona o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zuzana Široká, Ministerstvo spravodlivosti SR

V krátkosti informovala o návrhu zákona o obetiach trestných činov a o zmene doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“), ktorý bol parlamentom posunutý do druhého čítania. Návrh zákona bol vypracovaný na základe Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2016 až 2020 a Plánu legislatívnych úloh vlády na rok 2017. Návrhom zákona sa má transponovať Smernica európskeho parlamentu a rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV. Návrh zákona zároveň preberá právnu úpravu odškodňovania obetí, ktorá je aktuálna v zákone č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov. Táto úprava sa v novom návrhu zákona dopĺňa o praktické skúsenosti a situácie, ktoré vyplynuli pri použití tohto zákona. Návrh zákona má predstavovať ucelenú a komplexnú právnu úpravu práv obetí trestných činov a zároveň má vytvárať systém podpory služieb pre obeť trestných činov.

Cieľom je zlepšiť prístup k spravodlivosti pre špecifickú skupinu osôb, ktorou sú obeť trestných činov. Návrh zákona v prvej časti zavádza niektoré dôležité pojmy, ktoré v súčasnosti v právnom poriadku absentujú. Sú to pojmy ako je „*obeť trestného činu*“ alebo „*obzvlášť zraniteľná obeť*“, „*trestný čin domáceho násilia*“ a „*opakovaná a druhotná viktimizácia*“. V tejto súvislosti zdôraznila, že pod pojem „*obzvlášť zraniteľnej obeť*“ patria aj deti; resp. osoby mladšie ako 18 rokov.

Prvá časť návrhu zákona taktiež vymedzuje základné zásady uplatňovania ochrany a podpory obetí trestných činov. Jednou z najdôležitejších povinností je v súčasnosti povinnosť orgánov činných v trestnom konaní, súdov a subjektov poskytujúcich pomoc obetiam vždy prihliadať na najlepší záujem dieťaťa.

Druhá časť zákona sa zaoberá jednotlivými právami obetí trestných činov a upravuje najmä právo na informácie a ich rozsah, ktoré sú jednotlivé subjekty povinné poskytovať obetiam pri prvom kontakte s nimi. Dôraz sa kladie predovšetkým na to, aby tieto informácie boli poskytované zrozumiteľným spôsobom.

Ďalej návrh zákona zavádza právo na poskytnutie odbornej pomoci, pričom rozlišuje odbornú pomoc všeobecnú, ktorá je poskytovaná všetkým obetiam trestných činov; a taktiež zavádza špecializovanú odbornú pomoc, ktorá sa poskytuje obzvlášť zraniteľným obetiam.

Medzi ďalšie práva obetí má patriť právo na právnu pomoc, na psychologickú pomoc, právo na ochranu pred opakovanou a druhotnou viktimizáciou; a právo na finančné odškodnenie. Túto pomoc obetiam majú zabezpečovať tak štátne orgány, ako sú orgány činné v trestnom konaní a sudy; a taktiež by mala byť poskytovaná prostredníctvom subjektov prevažne pôsobiacich v neziskovom sektore, ktoré budú financované v rámci dotačnej schémy Ministerstva spravodlivosti SR.

Tretia časť zákona sa zaoberá odškodňovaním obetí násilných trestných činov. Ako už spomínala, táto časť je prevzatá z existujúceho zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov; a je doplnená o praktické skúsenosti.

Štvrtá časť návrhu zákona upravuje podporu subjektom poskytujúcim pomoc obetiam prostredníctvom akreditácie subjektov a prostredníctvom dotačného systému. Je tu upravený celý akreditačný proces, podmienky udelenia akreditácie, zánik zrušenia akreditácie, ako aj kontrola dodržiavania týchto podmienok. Tiež je v tejto časti upravená celá dotačná schéma v rámci ktorej Ministerstvo spravodlivosti SR poskytuje dotácie zo štátneho rozpočtu. Zároveň sa zavádza aj register akreditovaných subjektov, ktorý bude v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti SR.

Návrh zákona má taktiež novelizovať ďalšie zákony, akým je zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok a zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. Zdôraznila, že najdôležitejšou zmenou v zákone č. 301/2005 Z. z. Trestnom poriadku je, že keď sa v rámci trestného konania, pokiaľ sa bude vykonávať výsluch osoby mladšej ako 18 rokov; tak v tomto prípade zákon predpokladá pribratie znalca alebo psychológa. Taktiež sa veľmi obmedzila, dokonca až vylúčila možnosť konfrontácie detských obetí s obvineným.

Čo sa týka ďalších novelizovaných predpisov; tu ide o zákon č. 330/2007 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, kde sa rieši iba technická zmena kvôli akreditácii; a ďalej zákon č. 302/2016 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti SR a o zmene a doplnení zákona č. 545/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky a o zmene a doplnení zákona č. 617/2007 Z. z. o oficiálnej rozvojovej pomoci a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 287/2012 Z. z., ktorý súvisí s tým, že sa zavádza dotačný systém pre subjekty poskytujúce pomoc obetiam, ktorého účinnosť sa navrhuje od 1. januára 2018.

Peter Lenčo, Nadácia pre deti Slovenska

Podotkol technickú pripomienku, keďže bol spomenutý pojem „*subjekt pôsobiaci prevažne v neziskovej oblasti*“; podľa jeho názoru nejde o najšťastnejší pojem. Nie je taktiež

zrozumiteľné aj to, či sa pojem používa aj inde v legislatíve, okrem zákona, ktorý tiež pochádza z dielne Ministerstva spravodlivosti SR, konkrétne zákon č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V tejto súvislosti sa dotázal, či by sa nedalo prehodnotiť používanie tohto pojmu.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Reagoval na pripomienku p. Lenča, že vo vzťahu k tomuto návrhu zákona to môžu urobiť iba poslanci Národnej rady SR, nie rezort spravodlivosti, keďže je návrh zákona v druhom čítaní; takže tu je možnosť obrátiť sa na poslancov parlamentu. Teoreticky je tu ešte priestor pre nejaké vstupy do návrhu spomenutého zákona, keď sa bude o ňom rokovať vo výboroch Národnej rady SR.

6. Rôzne

Josef Mikloško, Spoločnosť priateľov detí z detských domovov – Úsmev ako dar

Informoval, že do mesiaca /pozn. približne v októbri 2017/ majú v rámci participácie detí na rozhodnutiach prebiehať iniciatívy súčasne žijúcich, ako aj bývalých detí z detských domovov k založeniu „domováckeho parlamentu“. V tejto súvislosti by chcel na budúce zasadnutie výboru prizvať aj novozvoleného vedúceho „domováckeho parlamentu“, aby mohol tiež participovať na aktivitách; resp. aby mali mladí ľudia, ktorí vyrastú mimo rodiny, možnosť vyjadrovať sa k témam, ktoré s nimi úzko súvisia.

Záver: Výbor zobral na vedomie informáciu Ministerstva spravodlivosti SR k návrhu zákona o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zapísala:

Andrea Hantabalová v.r., Spoločný sekretariát výborov

Za správnosť:

Janka Divincová v.r., tajomníčka Výboru pre deti a mládež

Schválil:

Branislav Ondruš v.r., predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR